

Pædagogisk Vejledning

Psykiatrisk

Suppleringsuddannelse

04 92 00 00012 01

Godkendt frem til den 31. december 2003.

Intentionerne bag uddannelsen

Ændringerne på uddannelsesområdet inden for social- og sundhedsvæsenet har bevirket, at beskæftigelsesvejledere, sygehjælpere, plejere og plejehjemsassistenter efterhånden erstattes af social- og sundhedsassistenter.

De ovenfor nævnte uddannelser byggede på specialisttankegangen, hvor plejernes uddannelse for eksempel specifikt rettede sig mod det psykiatriske speciale.

Social- og sundhedsassistenterne har derimod via deres grunduddannelse opnået viden til det psykiatriske område på generalistniveau. Uddannelsen indeholder bredere og mere generelle teoretiske og praktiske forudsætninger for omsorgsopgaver, aktiverende arbejde og grundlæggende sundheds- og sygeplejeopgaver. Det vil sige, at kvalifikationerne er rettet mod funktioner og opgaveområder mere end mod bestemte social- og sundhedsordninger eller institutionstyper.

Der er behov for en supplerende psykiatrisk uddannelse, hvor social- og sundhedsassistenterne erhverver sig en dybere og detaljeret viden, således at de kan indgå i tværfaglige teams, der kendetegnes ved kontinuitet i ydelserne, kvalitet og sikkerhed.

Dette uddannelse giver desuden social- og sundhedsassistenterne mulighed for at reflektere over egne praksiserfaringer og dermed få en større bevidsthed om egen rolle og egne reaktioner. Ved at sætte disse i en teoretisk sammenhæng inden for det kognitive, det emotionelle og det rent handlingsmæssige område højnes og forbedres deltagerens faglige kunnen.

Deltagerens forudsætninger

Uddannelsen henvender sig til social og sundhedsassistenter, som har praktisk erfaring udover deres elevtid indenfor det psykiatriske område.

Det forventes, at deltagerne har været ansat minimum ½ år i det psykiatriske område indenfor de sidste 2 år, da uddannelsen i høj grad vil tage udgangspunkt i det praktiske arbejde med psykiatriske patienter.

Deltagerne skal indgå som en aktiv del af uddannelsen, hvor forventningen er en høj grad af deltager aktivitet og en kritisk konstruktiv forholden sig til uddannelsesindholdet.

Undervisningens indhold

Der er i målformuleringen tilstræbt en dybde og bredde, som tilgodeser et passende indhold.

Målformuleringen tager udgangspunkt i de kvalifikationsniveauer, som social- og sundhedsassistenterne udøver deres virksomhedsområde på.

Uddannelsen er bygget op over temaer med en indbyrdes sammenhæng, idet temaerne tilsammen indrammer og udgør de væsentligste problemområder i social- og sundhedsassistenternes daglige arbejde inden for det psykiatriske område. Kombinationen af fokus på social- og sundhedsassistenterne som mennesker og som fagpersoner tydeliggøres igennem hele uddannelsen.

Den historiske dimension bør inddrages som en naturlig del af samtlige områder, da historisk bevidsthed er forudsætning for en kritisk forholden sig og en dynamisk videreudvikling af den enkeltes faglighed. En forholden sig til menneskesyn og syn på sundhed og sygdom, samt psykiatrisk sygepleje og aktivitets- og omsorgsopgaver, skal inddrages og belyses i uddannelsens oplæg og projekter.

Didaktiske overvejelser

Da social- og sundhedsassistenten - personen selv - er det vigtigste arbejdsredskab i aktivitets, omsorgs og psykiatrisk sygepleje inden for det psykiatriske område, skal dette også afspejles i de pædagogiske metoder, som anvendes på uddannelsen. Personlig faglig udvikling er nøglen til udvikling af kvalitet i den enkeltes arbejde inden for en lang række områder.

Målet med uddannelsen er en kvalitetsforøgelse af den enkelte deltagers arbejde inden for det psykiatriske område. Kvalitetsforøgelsen henviser både til forskellige videns- og forståelses områder, og forskellige færdighedsområder inden for specialet. Heri ligger også implicit en personlig udvikling.

Uddannelsen opbygning tilstræber, at erfaringspædagogik, den tavse viden og deltagerens både formelle og mere uformelle kvalifikationer fra hver deres forskellige arbejdsområder, er den gennemgående teori, afsæt og omdrejningspunkt for hele uddannelsen.

For at opnå, at deltagerne fremkommer med væsentlige og også ofte meget belastende episoder/erfaringer fra deres arbejde, må der lægges meget vægt på fællesskab, fælleserfaringer, og opbygning af tryghed og tillid, som fundament og bærende for hele uddannelsen.

Metodiske overvejelser

Det pædagogiske princip som anbefales, bygger på opfattelsen af, at deltagerne lærer ved at være aktive, såvel i diskussioner, som i egne tanker. Indholdet i undervisningen vil være styrende for, hvilke metoder der anvendes. Der skal således være mulighed for at tilegne sig stoffet, såvel auditivt ved katederundervisning, som visuelt via artikler, overheads og videoer.

Ydermere kan metoderne være diskussionsoplæg, øvelser af fysisk art og rollespil, såvel individuelt, som i grupper. Ligeledes er projektarbejdsformen og problemorienteret undervisning - med udgangspunkt i social- og sundhedsassistentens viden og erfaring - velegnet.

Målet er at øge deltagerne evne til kritisk undren og analyse og efter uddannelsen selvstændige handlinger, ved at de i dialog med lærerne oplever, at der er sammenhæng mellem den enkeltes livssituation/livsbetingelser, og de erfaringer han/hun gør sig. Desuden, at de ser deres erfaringer og problemer forbundet med, og grundet i omverdenen og samfundet, og ikke kun som individuelle og/eller teoretiske spørgsmål.

Det anbefales at opbygge uddannelsens sidste 2-3 uger over projektarbejdsformen.

"Projektarbejdet er et undervisnings- og arbejdsmonter, hvor elever aktivt og formålsrettet undersøger deres omverden, danner sig begreber og forestillinger om den, prøver at forstå den, tage stilling til den og handler i forhold hertil. Indholdsmæssigt behandles udvalgte problemstillinger ud fra forskellige synsvinkler, således som de fremtræder historisk og aktuelt, med henblik på at eleverne tilegner sig en indsigt, der kan gøre deres hverdags- og samfundsliv gennemskueligt og forståeligt." (Undervisningsministeriets Information /24 1996)

Projektarbejde flytter fokus fra indholdet af lærerens undervisning til forløbet af elevernes læringsproces. Hensigten med denne arbejdsform er, at deltagerne selv får mulighed for at fordybe sig i et for dem relevant psykiatrisk emne, lære at problematisere og aktivt at gå ind i søgning af viden, samt selv arbejde med løsningsforslag. Selve projektfremlæggelsen giver dem mulighed for at træne dét, at fremlægge en sag og argumentere for denne, og samtidig arbejdes med social og sundhedsassistenten som underviser og vejleder.

Ved tilrettelæggelse af projektarbejdet er det lærerens opgave, at tilgodese den vejledende vægtfordeling mellem emnerne for uddannelsen.

Det anbefales, at deltagerne anvender supplerende litteratur under uddannelsen og efterfølgende, som en naturlig sideløbende udviklingsproces til hverdagens praktiske erfaringsudvikling.

Overordnet om litteraturvalg

Den i uddannelsesplanen (materialelisten) nævnte litteratur er valgt ud fra den forudsætning, at deltagerne får et så nuanceret billede af det psykiatriske område som muligt, under hensyntagen til en rimelig mængde i forhold til uddannelsens længde. Litteraturlisten i denne pædagogiske vejledning afspejler desuden det faglige løft uddannelsen som suppleringsuddannelse giver social- og sundhedsassistenterne.

Lærerkvalifikationer

Lærerne på uddannelsen har mange forskellige funktioner, og deres kvalifikationer skal selvfølgelig modsvare dette.

Gæstelærere

Gæstelærere anvendes til specifikke og aktuelle faglige emner.

Da uddannelsen er en supplerende uddannelse, skal det faglige niveau højnes i forhold til grunduddannelsen gøres bl.a. ved at anvende gæstelærere med et højt teoretisk uddannelsesniveau. Disse gæstelærere skal desuden have aktuel kontakt og erfaring fra praksisområdet, f.eks. psykiatrisk diagnosticering og behandling, tværfagligt - og tværsektorielt samarbejde med øvrige institutioner, aktuelle sygdomsoplevelser og forvaltning af tvang.

Dobbeltlærertimer

Dobbeltlærertimer anvendes i de lektioner som er særligt følsomme for deltagerne, fordi undervisningens formål er at professionalisere personinvolverende færdigheder.

Alle deltagerne har minimum ½ års praktisk erfaring fra det psykiatriske område. I uddannelsesforløbet tages der i flere af emnerne udgangspunkt i deltagerne ofte svære oplevelser fra arbejdsfunktioner med psykisk syge borgere.

Der arbejdes med deltagerne oplevelser i forbindelse med, at én eller flere patienter, som man måske har været kontaktperson for, eller på anden vis tilknyttet, begår selvmord, eller man har oplevelser vedrørende det svære arbejde, dagligt at have med patienter at gøre, som truer med selvmord.

For at *observere, analysere* og *imødegå* evt. reaktioner fra de enkelte deltagere er det nødvendig med dobbeltlærere, idet én lærer ikke kan nå at udpege, supervisere og træne i alle grupper. Anvendelse af andre pædagogiske metoder anses ikke for at kunne benyttes, idet anvendelsen af dobbeltlæreren giver den fornødne tætte lærer-deltagerkontakt.

Fleksible afholdelsesformer

Uddannelsens normale afholdelsesform er 4 sammenhængende uger. = 148 lektioner.

Uddannelsen kan dog også afholdes på andre måder (afholdes fleksibelt), såfremt nedenstående retningslinier følges:

- 1) Uddannelsesstedet og det lokale uddannelsesudvalg skal drøfte lokale kriterier og retningslinier for fleksible afholdelsesformer.
- 2) Kurserne skal udbydes i deres fulde varighed (antal lektioner) og alle møde dage skal være fastlagte, når et uddannelse udbydes.
- 3) For hvert uddannelse skal uddannelsesstedet udarbejde en lokal undervisningsplan, som angiver delmål for de enkelte moduler og beskriver pædagogiske overvejelser omkring formen.
- 4) Underviserne skal have undervist på uddannelsen i dets normale afholdelsesform.
- 5) Nye afholdelsesformer skal tage hensyn til særlige øvelser, spil og lign. der skal afvikles som en helhed.
- 6) Ved evt. ekskursioner mv. skal det påses, at besøgsstederne skal være åbne og bemandede.
- 7) Uddannelsesstedet har ansvaret for en særlig omhyggelig evaluering af den valgte afholdelsesform, med vurdering af fordele og ulemper fra såvel deltagere, arbejdsgivere og undervisere. Evalueringen tilsendes Efteruddannelsesudvalget for Social- og sundheds området straks efter uddannelsens afholdelse. Disse evalueringer kan rekvireres af andre uddannelsesinstitutioner.

Vejledende uddannelsesplan

Forslag til konkret indhold og undervisningsform i forhold til de enkelte tem aer. Den historiske dimension - og aktuelle emner - bør inddrages som en naturlig del af samtlige områder, da historisk bevidsthed er forudsætning for en kritisk forholden sig, og en dynamisk videreudvikling af den enkeltes faglighed.

En forholden sig til menneskesyn og syn på sundhed og sygdom, samt psykiatrisk sygepleje og aktivitets- og omsorgsopgaver, skal inddrages og belyses i uddannelsens oplæg og projekter.

Tema 1: Velkomst, introduktion, præsentation

Forslag til antal lektioner ca. 3.

Indhold

På første uddannelsesdags formiddag præsenterer deltagerne og faste lærere sig for hinanden ved en præsentationsrunde.

Deltagere og faste lærere fremkommer med gensidige forventninger og krav til uddannelsen og dets forløb.

Primær lærer uddyber formål og mål, ved en gennemgang med uddybende spørgsmål fra deltagerne - eller deltagerne kan gruppevis gennemgå formål og mål i forhold til deres forventninger. Diskussion i plenum.

Fordelen ved at lade deltagerne selv arbejde med formål og mål er, at de bliver mere bevidste om, hvad indholdet i formål og mål er, og derfor bedre kan arbejde målrettet med målformulering, planlægning af handlinger og udførelse af deres arbejde og dermed bedre i stand til at evaluere deres arbejde.

Forslag til fremgangsmåde

Præsentationen af deltagerne kan foregå ved, at deltagerne hver især fremstiller et maleri, som viser væsentlige ting omkring dem og sider af dem selv, samt en beskrivelse af en ubehagelig eller svær situation / konflikt med en psykisk syg borger ud fra et af temaerne: "misbrug" eller "tvang i psykiatrien".

Derefter bruges det eksemplariske princip i inddragelse af deltagernes erfaringer, ved at deltagerne i grupper vælger en af gruppedeltagernes "ubehagelige eller svære situation / konflikt" og beskriver denne i et rollespil, som evt. optages på video. Videoen kan gemmes og evt. anvendes som oplæg til gruppearbejde vedr. temaerne: " misbrug" eller "frihedsberøvelse og tvang i psykiatrien."

Tema 2: Lovgivning vedrørende frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien.

Forslag til antal lektioner ca. 15.

Emne 1: Misbrug og Frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien.

Disse to emner er gennemgående problemområder i social- og sundhedsassistenternes daglige arbejde, som konstant giver frustrationer og ofte er barrierer for aktivering og pleje.

Det vil derfor være relevant indledningsvis at arbejde med disse temaer og klarlægge frustrationer, problematikker og facts.

Indhold

Udgangspunktet bør være et oplæg om misbrugsproblematikken - såvel alkohol som hash og andre både bløde og hårde stoffer. Oplægget bør indeholde facts om problemets størrelse og udbredthed, misbrug som selvmedicinering, misbrug som psykoseudløsende/forværende faktor, misbrug i hospitalssystemet, misbrug i boinstitutioner, samt misbrug og vold.

Efter oplægget bør en debat tage udgangspunkt i disse områder, samt deltagernes erfaringer og oplevelser vedrørende disse.

Metode/Underviser

Som oplægsholder anbefales den faste lærer eller evt. en sygeplejerske fra et alkoholambulatorium, misbrugscenter el.lign.

Der anbefales dialog i undervisningen.

Emne 2: Frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien.

Indhold

Grundlaget for undervisningens indhold er "Lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien". Både den tidligere, den nuværende lov, samt debatter om den kommende lovrevision bør inddrages.

Det er af stor betydning, at undervisningen afspejler hverdagen, hvor debat til stadighed er nødvendig.

Debatterne bør omhandle emner, som belyser eksempler, dels fra "den grå zone", (se bilag2) det felt der ligger i grænselandet mellem de situationer, hvor der åbenlyst anvendes tvang i følge loven, og hvor der ikke er tale om tvangsanvendelse, og dels fra deltagernes erfaringer fra området.

Metode/Underviser

Eksemplerne kan debatteres i grupper med efterfølgende plenumdrøftelser eller kun i plenum.

Som oplægsholder anbefales en politiassistent med erfaring indenfor den praktiske udøvelse af sindssygeloven, samt en jurist eller lignende, med erfaring i brug af den lovmæssige side af sindssygeloven, samt godkendelse af tvangsforanstaltninger.

Samlet for begge emner

Der anbefales dialog i undervisningen, fulgt op af et længerevarende gruppearbejde, med den faste lærer som vejleder.

Temaerne Misbrug og Tvang og vold i psykiatrien er de overordnede temaer i gruppearbejdet, og der kan tages udgangspunkt i videooptagelserne fra 1. dagen, som omhandlede deltageres oplevelser omkring disse temaer.

Der arbejdes i grupperne med undersøgende og opsøgende arbejde evt. med institutionsbesøg ud fra, hvilke spørgsmål videoerne måtte give anledning til at undersøge.

Institutionsbesøgene kan eksempelvis være politistation, detention, fængsel eller arrest, idet mange psykisk syge borgere kommer i berøring med / har erfaringer fra disse, og personalet disse steder er deltageres samarbejdspartnere. Besøgene kan give deltagerne et indblik i, hvad den psykisk syge borger kan møde her, samt give anledning til dialog med personalet.

Gruppearbejdet fremlægges, dels for at træne, dels for at videregive resultaterne af gruppearbejdet til de andre deltagere. En del af gruppefremlæggelserne kan være nye gennemspilninger af rollespillene, hvorefter man i dialogform analyserer det positive, det negative, forløb og indhold, samt via en erfaringsdannelse en evt. udvikling af andre måder/ andre handlemuligheder.

Tema 3: Ethiske overvejelser og deres konsekvenser.

Forslag til antal lektioner ca. 30.

Emne 1: Normalitet / afvigelse - Etik / konsekvens**Indhold**

Temaerne normalitet /afvigelse og etik /konsekvens er dimensioner, som hænger sammen med måden social- og sundhedsassistenten forholder sig til de psykisk syge borgere på. Holdninger - bevidste eller ubevidste - har en afgørende betydning for samværet med andre mennesker.

Der tilstræbes i dette tema at social- og sundhedsassistenterne får en større bevidsthed om egne evt. fordomme og holdninger, og får bearbejdet disse.

For eksempel med udgangspunkt i et oplæg - gerne provokerende - debatteres, hvordan temaerne har indflydelse på den enkelte social- og sundhedsassistents pleje og behandling af den psykisk syge borger, samt temaernes almene samfundsmæssige betydning.

Metode/Underviser

Oplæg og debat på plenum.

Der kan anvendes gæstelærer og der anbefales en person (evt. leder af herberg, værested el.lign.) med humor og varme, som er i stand til at behandle disse spørgsmål ud fra lidt skæve eller anderledes vinkler.

Litteratur/video:

Video som anbefales: "Det sindssyge Danmark" 44 min. TV2 5.10.92.
"En dør på klem" Social Pædagogisk ?

At samtale med en psykotisk person

Indhold

At kommunikere med en psykotisk person kræver en indsigt i såvel, hvad personen siger med ord, som en indsigt i kropssignaler, kropsoplevelser og kropsforståelse.

For at kunne kommunikere er det væsentligt at være fortrolig med forskellige teorier om, hvordan psykotiske mennesker fungerer, og hvordan man kan forstå et psykotisk menneskes grænseløshed, vrangforestillinger og hallucinationer.

Metode/Underviser

Oplæg med dialog.

- Som underviser anbefales en psykiater eller psykolog.

Krop og grænser, krop og projektioner, krop og angst

Indhold

Det er væsentligt at have en bevidsthed om kroppens udtryksmåder - de dannede erfaringers kropslige udtryk. Grænseøvelser, kontaktøvelser, massage, situationer der reproducerer fysiske konfrontationer med patienter, sansetræning, rumoplevelse osv. - disse ting kan evt. kombineres med udviklingspsykologien - den motoriske udvikling med vægt på stabilitet og mobilitet og psykomotorisk udvikling - til forståelse af egen udvikling og indsigt i patienternes problemstillinger.

Metode/Underviser

Oplæg, øvelser, diskussion.

Som underviser anbefales en fysioterapeut, ergoterapeut, kropsterapeut el.lign.

Emne 2: Kontaktpersonen og objektrelations-teorien med specielt opmærksomhed på projektioner, overføringer og modoverføringer.

Indhold

Som plejepersonale inden for psykiatriområdet bliver man til stadighed udsat for psykisk syges projektioner og overføringer af bl.a. angst.

Undervisningen skal give deltagerne en teoretisk viden om og forståelse for den psykisk syges og egne: Reaktioner, følelser, projektioner, overføringer, modoverføringer og splitting.

Desuden via øvelser give deltagerne redskaber til at gennemskue, analysere og handle på dette.

Metode/Underviser

Som undervisningsform anbefales: Oplæg, øvelse og diskussion, med udgangspunkt i såvel deltagernes egne oplevelser og erfaringer, som konstruerede situationer.

Som underviser anbefales psykolog.

Emne 3: Udbændthed og supervision**Indhold**

For at gøre deltagerne i stand til at omsætte uddannelsens indhold i praksis, arbejdes der en af de sidste dage med emnet udbændthed.

Der undervises i definitioner på udbændthed med inddragelse af deltagernes egne erfaringer og følelser. Desuden defineres og præsenteres en supervisors model (se bilag 5) til kollegial supervision, og der laves en øvelse i anvendelse af denne.

Metode/Underviser

Som undervisningsform anbefales: Oplæg, diskussion, gruppearbejde med øvelse med udgangspunkt i deltagernes egne erfaringer.

Som underviser anbefales: en af de faste lærere, sygeplejerske, psykolog, socialrådgiver, ergoterapeut.

Litteratur/Video:

video: 30 min',s udsendelse "På den lukkede" TV2 20.01.1997

Tema 4: Psykiske sygdomme og forskellige behandlingsformer

Forslag til antal lektioner ca. 52, heraf ca. 24 med inddragelse af dobbeltlærer.

Indhold

Undervisningen bør omhandle psykopatologi, sygdomsbilleder samt årsagsforhold og forløb omkring de største psykiatriske sygdomsgrupper som skizofreni, mani og depression og akut psykose som en ajourføring.

Desuden vil en indføring i det nye diagnosesystem ICD 10 være relevant for en del af social og sundhedsassistenterne, da det først blev indført i 1994. Temaet omkring behandlingsformer bør omhandle den nyere medicinske behandling, miljøterapi, socialpsykiatriske tiltag samt mere alternative behandlingsmetoder.

Metode/Underviser

Som undervisningsform anbefales oplæg med spørgsmål og debat.
Som underviser anbefales en psykiater.

Emne 1: Kognitive behandlingsformer**Indhold**

Kognitive behandlingsformer vinder med stadig større succes indpas inden for det psykiatriske område, hvorfor viden om og forståelse for disse vil være af stor betydning for social og sundhedsassistenterne.

Kognitive behandlingsformer består af fire typer:

- Kognitiv terapi
- Psykoeducation
- Social færdighedstræning
- Kognitiv træning

Behandlingsformerne er nært beslægtede og i praksis ofte integrerede. De lægger alle vægt på menneskets tænkning og samspil med omgivelserne. De har alle et pædagogisk præg, bygger på et åbent samarbejde mellem personale og patient/klient og pårørende. Metoderne kan anvendes ved såvel lettere som sværere psykopatologi, i hospitalsregi og i andre institutioner.

Metode/Underviser

Det anbefales en introduktion og gennemgang af teorier om, principper for og brugen af de forskellige terapiformer.

Som underviser anbefales en psykiater, en psykolog, en sygeplejerske eller ergoterapeut.

Emne 2: Suicidalaspektet i psykiatrien**Indhold**

Selv mord begået af borgere med psykiske sygdomme udgør langt den største gruppe af alle selvmord i Danmark. Næsten alle psykiske syge borgere har på et tidspunkt overvejelser over selvmord, og personalet inden for psykiatriområdet påvirkes voldsomt af psykisk syges selvmord, selvmordstanker og selvmordstrusler.

Undervisningen bør omhandle følgende spørgsmål: Undervisningen bør omhandle følgende spørgsmål:

- Hvilke signaler sender og hvilken adfærd har selvmordstruede ?
- Hvad kan man som plejepersonale gøre ?
- Hvordan bearbejder man som plejepersonale skyldfølelser og utilstrækkelighedsfølelser ved psykisk syges selvmord ?

Metode/Underviser

Som undervisningsform anbefales: Oplæg, gruppearbejde, inddragelse af deltagerne egne erfaringer, diskussion på plenum.

Som dobbeltlærerundervisere anbefales : En af de faste lærere eller en underviser med særlig viden og erfaring vedr. supervisions- observationsfunktioner med henblik på professionalisering af deltagerne personinvolverende færdigheder.

Dobbeltlærer begrundelse og funktion

Dobbeltlærer anbefales,

- fordi der i forbindelse med undervisningen i dette emne, kan fremkomme deltageroplevelser af belastende karakter, som kræver bearbejdning, indsigt og forståelse.
- fordi deltagerne skal bibringes redskaber til brug for professionalisering af deres personlige færdigheder, og for at undgå at der opstår terapi lignende tilstande i undervisningen. Der skal være en høj etik og en præcist håndteret supervision/faglig vejledning.
- fordi dette lader sig kun realisere ved den tætte lærer-deltagerkontakt som kan etableres i mindre grupper, hvortil dobbeltlærerfunktion er en nødvendighed. I smågrupper er aktiviteten i læreprocesserne er høj og underviserens rolle bliver derved tydelig for deltagerne.

For at opnå, at deltagerne får et realistisk billede af egenreaktioner, vil det være hensigtsmæssigt, at der i undervisningen indgår "spejling" af den enkelte deltagers professionelle adfærd.

Underviserens funktion er at få igangsat øvelserne indenfor tydeligt fastlagte rammer som besluttet/aftales inden gruppearbejdet påbegyndes.

Underviserens opgave er dernæst at overvåge processerne i gruppen. Målet er dels at få fjernet eventuelle modstande og problemer med at få gang i læreprocessen, dels at sikre at deltagerne får bibragt viden om sondringen mellem personlig identitet og faglig identitet.

I processen kan der opstå et skred ud over nogle deltagers oplevelse af uddannelsens rammer, ofte i forbindelse med, at der i grupperne kan være deltagere med ubearbejdede belastende arbejdsoplevelser.

For at komme videre til at udvikle redskaber til professionaliseret tænken og handlen, er det underviserens opgave at bl.a. at inddrage gruppernes ressourcer af erfaringer, viden og analyser.

Sidstnævnte udgør det råstof, der positivt skal bidrage til, at deltagerne i undervisningen får redskaber til at bearbejde de arbejdsrelaterede psykiske belastninger ved arbejdet med suicidalaspektet, samt udviklet værktøjer til det direkte arbejde med selvmordstruende patienter.

Endelig er det en del af underviserens opgave at evaluere forløbet i smågrupperne således, at ingen efterlades med oplevelsen af at være blevet svigtet i forbindelse med at de har berørt følsomme egenoplevelser.

Tema 5: Aktivitets- og omsorgsopgaver samt psykiatrisk sygepleje

Disse to emner lægges i uddannelsens sidste uge og samler trådene fra de øvrige temaer og emner.

Emne 1: Aktivering , Stimulering og Omsorg

Indhold

Der undervises ud fra grunduddannelsens aktivitetsteori, og den sammenkædes med deltagerne egne erfaringer samt problemer fra praksis f.eks. med gruppesammensætninger og over- og understimulering.

Der afsluttes med en praktisk stimulations - øvelse f.eks. bolchekogning.
(andre forslag : lysestøbning, cremefremstilling)

Undervisningen skal give deltagerne viden, indsigt, forståelse og redskaber og således udvide deres kompetence i forhold til aktivering, stimulering og omsorg.

Metode/Underviser

Som undervisningsform anbefales: Brainstorm omkring problemer, oplæg med teori, diskussion, og øvelser.

Som underviser anbefales en af de faste lærere, eksempelvis ergoterapeut.

Emne 2: Psykiatrisk sygepleje

Indhold

Indholdet i undervisningen er en teoretisk opgraduering af den psykiatriske pleje/omsorg med inddragelse af, og teoretisk bearbejdning og analyse af deltagerne egne erfaringer, således at deltagerne gennem en dybere og mere detaljeret viden, bliver i stand til at yde en nuanceret og bevidst psykiatrisk pleje.

Metode/Underviser

Som undervisningsform anbefales: Oplæg, brainstorm, gruppearbejde, diskussion
Som underviser anbefales: en af de faste lærere, en sygeplejerske

Emne 3: Patient - og personalerelationer i den psykiatriske sygepleje

Emnet behandles ud fra to indgangsvinkler:

- At samtale med en psykotisk person
- Krop og grænser, krop og projektioner, krop og angst

Deltagerne skal få viden og redskaber til at forstå de forskellige psykiatriske patienters psykoseoplevelser og disses evt. indre logik, samt herudfra blive i stand til at kommunikere, dvs. få nogle kommunikationredskaber.

Desuden at deltagerne får en såvel teoretisk som praktisk viden omkring miljøterapiens betydning og kommunikationens og deres egen rolle i denne. Samt at deltagerne bliver mere opmærksomme på eget kropssprog, deres egen kropps signaler og deres egne grænser.

Emne 4: Den psykiatriske patients/families rolle

Egne oplevelser i forbindelse med indlæggelse, diagnosticering, behandling, videre forløb og evt. tvangsoplevelser (evt. erfaringer med patientforeninger, Sind, Galebevægelsen eller lignende)

Indhold

Ofte er der i dagligdagen ikke tid og rum for at høre den psykisk syges egne oplevelser af behandlersystemet. Der gives her mulighed for at få en større indsigt i og forståelse for dette samt evt. en mulighed for debat på et mere overordnet plan.

Metode/Underviser

Som undervisningsform anbefales: Oplæg, spørgsmål, evt. diskussion.
Som gæstelærer anbefales en tidligere psykiatrisk patient.

Litteratur/Video: Video: 32 min'.s udsendelse "Den lukkede afdeling" TV2
10.01.1994

Emne 5: Pårørenderarbejde i psykiatrien**Indhold**

Behandlersystemets bestræbelser på at inddrage forældrene/de pårørende i behandling og pleje af et psykisk sygt/psykotisk familiemedlem er oftest ikke optimalt.

Tradition, modstand i systemet eller fra den psykotiske, manglende ressourcer, forældrenes/ de pårørendes manglende mod til at bede om hjælp og rådgivning, praktiske barrierer -

alt kan være med til at forholdet mellem den psykisk syge og forældrene/de pårørende gradvist belastes mere og mere- evt. ophører.

Undervisningen skal give deltagerne viden, indsigt, forståelse og redskaber, således, at de kan blive i stand til at udvikle samarbejdet med forældre/de pårørende.

Metode/Underviser

Som undervisningsform anbefales :oplæg og debat.

Som underviser anbefales: psykiater, plejepersonale, eller pårørende til psykisk syg.

Tema 6: Psykiatrisk sygepleje, aktivitets- og omsorgsopgaver og forslag til Projektarbejde

Forslag til antal lektioner ca. 32.

Indhold

Med henblik på at sikre, at deltagerne kan anvende de kundskaber, de har erhvervet i forhold til praksis, foreslås det, at der indlægges et projektarbejde, som fremlægges i plenum. Undervisernes opgave er at få relevante områder i forhold til temaerne belyst gennem projekterne og i plenum. Desuden skal underviserne være ressource personer under projektarbejdet.

Metode

Projektarbejdsformen kan anvendes og planlægges på forskellig vis.(eksempel: se bilag 3)

Det anbefales, at arbejdet fordeles over flere, evt. halve dage, i løbet af de sidste 2 - 3 uger, for så at blive fremlagt i de sidste 2 -3 dage af uddannelsen.

Fremlæggningen kan evt. være et produkt til, eller en aktivitet for eller med de andre kursister, og kan følges op af diskussion.

Hver af projektgrupperne skal have tilbagemelding på det fremlagte arbejde af såvel undervisere som øvrige deltagere på holdet.

Evaluering

Forslag til antal lektioner ca. 3. Der evalueres såvel mundtligt som skriftligt. Til den skriftlige evaluering er der udarbejdet et forslag til evalueringsskema.

Vejledende Litteraturliste

Adolph, Erik m.fl.: Socialt arbejde med sindslidende Systime 1996

Beckmann, Jørn: Medicinsk Psykologi Kompendium 1988

Bertelsen, Jens m.fl.: Grundbog i projektarbejde Unge Pædagoger 1985
Tid og tålmodighed 3 rapport - Projekt støtte og kontaktperson-ordning Socialministeriet
1995 Rekv.hos: tlf: 3393 4450

Beck, Jørgen: Ondt i psyken Lademann 1989

Benjaminsen, Sigurd: Suicidal adfærd Vurdering og behandling Odense Universitets
Hospital afd.P 1994

Benjaminsen, Sigurd: Abstinensbehandling 1994 og Antabusbehandling 1992
begge Odense Universitets Hospital afd P

Brahe, Unni Bille m.fl.: Selvmord og selvmordsforsøg Hans Reitzels Forlag 1988

Brandt, Preben: Socialpsykiatri Dafolo 1995

Branchevejledning om bedriftssundstjenesten inden for social og sundhedsvæsenet
Arbejds miljøfonden 1993 tlf:3120 5533

Bæmer, Tina Ussing: Sindslidende i små kommuner Socialministeriet 1995
Rekv.hos. tlf.: 3393 4450

Christensen, Svend Erik: Dig og dit arbejdsmiljø Dafolo 1992

Duckert, Fanny: Alkoholmisbrug og alternativ behandling Socialt Pædagogisk Bibliotek
1982

Engelsrod, Gunn : Kvinder i Bevegelse mellem længsel og lyst Arbejdsnotat- serie fra
Senter for Kvinneforskning. Universitetet i Oslo.

Evang, Anders: Borderline

Fehr, Drude von der : Kropp, kjøen og handling Nyt om kvindeforskning 1. 1992.

- Feigenberg, Loma:** Om døden Hans Reitzels Forlag 1976
- Foss, Jorn:** Vold som udtryksform - en pædagogisk udfordring Systime 1994
- Gilje, Grete og Hilde Mjølnerød :** Demonstrationsrummet. Klinisk sygepleje nr. 1 , 1995.
- Hains, Thomas A.:** Jeg er o.k. Gyldendals Pædagogiske Bibliotek 1975
- Hultengren, Eva W.:** Plejernes psykiske arbejdsmiljø Arbejdsmiljøfondet 1987
- Gale mod magt mod gale Amalie Galebevægelsens forlag 1985
- Helhedshusrapporten Galebevægelsen 1994
- Hjernemedicin Amalie Galebevægelsens Forlag 1988
- Hummelvold, Jan Kåre:** Helt - ikke stykkevis og delt Hans Reitzels Forlag 1995
- Jensen, Poul Dahl m.fl.:** Tvang i Psykiatrien Jurist og Økonomforbundets Forlag 1991
- Krogstrup, Hanne Katrine m.fl.:** Socialpsykiatri mellem system og bruger Socialministeriet 1994
- Lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien • 1. okt. 1989.
- Maslach, Christina:** Udbændthed som prisen for pleje og ansvar Hans Reitzels Forlag 1 988
- Negt, Oskar :** Sociologisk fantasi og eksemplarisk inslæring. Roskilde Universitetsforlag, 1977.
- Nye veje - nye roller en rapport om nye læringsformer Københavns Amt og FOA 1994
- Oestrich, Irene henriette :** Træning af sociale færdigheder. Socialpædagogisk Bibliotek. Munksgaard, 1986.
- Pedersen, Bente og Birgit Lorentsen :** Pædagogik i sygeplejen. Munksgaard, 1988.
- Rowe, Dorothy:** Overvind din angst Spektrum 1992
- Saint-Exupéry:** Den lille prins Lindhardt og Ringhof 1986
- Seemann, Janne:** Når organisationer skal samarbejde Munksgaard 1996
- Selv mord og delv mordsforsøg Center for Selvmordsforskning rap.5. 1995

Schiødt, Henrik:Organisering af krisehjælp Center for Selvmordsforskning 1996

Stern, D. N. : Et spebarns Dagbok. Universitetsforlaget, 1992.

Storm, Peter: Signalement af socialpsykiatrien SIND 1994

Svarre, Bodil: Luk døren op! Tanker og ideer 1992

Tikkanen, M.: Århundredets kærlighedssaga Gyldendal Norsk Forlag 1978

Vassard, Bodil : Bevægelse som erfaring og mestring. Danske Fysioterapeuter, nr. 23, 1995.

WHO ICD 10 Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser Klassifikation og diagnostiske kriterier Munksgaard 1994

Edwin Schneidman 1985

Familiens Sol bånd DR 1990

Forslag til film, der kan lejes via egne amtscentraler eller på Amtscentralen i Herning tlf. 97125588 og Amtscentralen i Frederiksborg amt tlf. 42261779, se vejledende videoliste.

Videoliste

"Sjælebilleder 1" kan anvendes som supplement til undervisningen. Varighed 30 min.
Produceret af Danmarks TV 1.

"Sjælebilleder 2" - Jens og Johannes. Varighed 75 min. Danmarks TV 1.

"Rainmann" med Dustin Hoffmann i en af hovedrollerne.

"I lejligheden ved siden af". Danmarks TV 1.

"Gøgereden"

"Sådan gør vi ikke i 90-erne. Danmarks TV 1.

"Den brændende engel". Finsk film om en psykiatrisk afdeling.

Filmen "Smertegrænsen"

Filmen "Ansigter"

Udsendelserne:

"Det sindssyge Danmark" TV2 05.10.1992 44 min.

"Den lukkede afdeling" TV2 10.01 1994 32 min

"På den lukkede" TV2 20.01.1997 30 min

"Retten til at gå i hundene" TV2 21.01.1997 25 min

"Den onde cirkel" TV2 22.01.1997 40 min

Forslag til projektplanlægning

Det overordnede tema er: **Personale/patient relationer**

Der laves brainstorm eventuelt efter oplæg, video eller andet.

Kursisterne vælger sig ind på emnerne, og der vælges 4-5 emner ud. (med størst tilslutning)

Temaet skal selvfølgelig have relevans for kursisternes arbejde som social- og sundhedsassistenter.

Projektarbejdet og det at arbejde med projektarbejde kan opdeles i følgende faser:

- introduktionsfasen
- problemformuleringsfasen
- planlægningsfasen
- gennemførelsesfasen
- formidlingsfasen
- evalueringsfasen

Introduktionsfasen

Projektet varer fra torsdag den ____ til torsdag den ____ med fremlæggelser torsdag den ____ og fredag den ____.

Hver gruppe har 2 x 45 minutter til fremlæggelse. I denne fremlæggelsestid skal der beregnes tid til spørgsmål fra holdet og lærere, samt produkt- og procesevaluering. Desuden skal hver gruppe aflevere et skriftligt produkt (minimum 2 A4-sider).

Grupperne starter med - ud fra deres tema - at lave en associeringsrunde, hvor grupperne laver 2-3 mindmaps - dvs. indsnævrer eller omdefinerer emnet.

Ud fra mind-mapens elementer/begreber diskuteres i forhold til, hvad det er gruppen vil finde ud af, hvad der **under** gruppemedlemmerne, og hvilke sammenhænge der er/kunne være imellem de forskellige elementer/begreber.

Problemformuleringsfasen

Grupperne udarbejder en problemformulering på baggrund af emnet/temaet - den *kan* bestå af:

- faktaspørgsmål f.eks. vi vil gerne vide noget om ...

- forståelsesspørgsmål f.eks. vi vil gerne finde ud af, hvordan det kan være at ...
- vurderingsspørgsmål f.eks. er det rigtig/rimeligt at ...
- handlingsspørgsmål f.eks. hvad kan vi gøre i forhold til ...
- hypoteseafprøvning f.eks. vi forventer, at forholdene er sådan at ... - dette skal så be- eller afkræftes igennem projektarbejdet

Denne fase er meget vigtig, da den bliver styrende for resten af projektet. Samtidig er det også en vanskelig fase, som er tidsrøvende. Der kan opstå konflikter, indtil gruppen har besluttet sig til, hvad det er den vil. Det er vigtigt, at alle udviser god samarbejdsevne. Alle må gerne bøje sig i en vis grad !

Når projektformuleringen er næsten færdig udarbejdes definitioner til yderligere præcisering og eventuelt indsnævring.

Projektformuleringen skal godkendes af lærerne.

Afgrænsningen skal munde ud i:

- Begrundelse for projektvalget, som afleveres skriftligt
- Problemformulering som er beskrevet ovenfor afleveres skriftligt
- Formål/mål med at bearbejde problemstillingen, skal afleveres skriftligt
- Valg af undersøgelsesmetoder samt praktisk/teoretisk mulighed
- Valg af målgruppe

Planlægningsfasen:

- Grupperne udarbejder en tidsplan
- Grupperne afklarer hvad der er relevant viden (hvad ved vi, hvad skal der undersøges, biblioteket, ressourcepersoner, andet, afd./personale, patientinteresse-grupper ?)
- Rollefordelingen i gruppen
- Aftaler ud af huset - hvad er formålet ? Grupperne skal huske altid først at undersøge, om der er mulighed for at få den relevante viden på skolen, eksempelvis på biblioteket, og checke lærerne ! De skal huske at besøg kræver forberedelse. Alle kontakter ud af huset og eventuelt spørgeskemaer skal godkendes af læreren.

Gennemførelsesfasen:

- Hvordan forløber projektet i forhold til planen ? Vil vi være nødt til at revidere i forhold til planlægningen ?
- Indhente, bearbejde og opsummere viden om det valgte emne.
- Fremstilling af produkt (skriftligt materiale, plancher, rollespil, interviews, videofilm, aktiviteter for eller med klassen, oplæg med diskussion osv.) - se næste fase.

Formidlingsfasen:

- Hvad skal formidles ?
- Hvordan ?
- Til hvem ?
- Hvilke forudsætninger har målgruppen ?
- Skal hele produktet formidles eller dele af det ?
- OBS - pædagogiske overvejelser !
- Gruppen udarbejder en plan for formidlingen

Evalueringsfasen:

Projektet

- I hvilket omfang blev problemformuleringen belyst tilstrækkeligt ?
- Er der dukket nye problemstillinger op undervejs i forløbet ?
- Gruppens forudsætninger for at arbejde med projektet ?
- Fremlæggelse hvordan gik det ?

Formidlingen

- Hvordan har formidlingen været ?
- Har gruppen fanget målgruppen ?
- Har målgruppen fået en relevant viden om sig ?
- Osv.

Gruppens egen proces undervejs i forløbet ?

Holdet og lærernes evaluering !

Forslag til kollegial supervisons model

Kollegial supervision skal være frivillig sammen med én eller flere man har valgt.

Gruppetørrelse: 7-8 supervisant, supervisor og observant

Faser i supervision:

Forudsætning - overordnet kontrakt !

Supervisor anvender i videst mulig omfang Aktiv Lytning. Seancen varer 20 minutter.

1. Hvad vil du tale om ?
Hvad er dit problem ?
(dette udgør kontrakten)
2. Hvem er klienten/borgeren/patienten ?
 - beskrivelse
 - analyse
 - vurdering
3. Hvad har du gjort ?
 - arbejdsmetoder
 - afklare hvad der er blevet brugt / forsøgt ?
 - kan du selv finde nye veje ?
 - hvis supervisor giver ideér - vigtigt, at det bliver gjort ydmygt
(evt. hvis der er én bestemt borger der trigger én, spørge til hvorfor tror du lige præcis dén borger trigger dig ? Har du mødt én der ligner hende ?)
4. Hvordan påvirker sagen dig (det personlige aspekt) ?
5. Har du opdaget nyt ?
 - handlemuligheder
 - indsigt
6. Næste skridt - dialog i forhold til handling, rådgivning og vejledning
7. Observanten kommer med sine kommentarer om supervisor, og der vendes tilbage til at supervisor kan stille afsluttende spørgsmål og kommentarer.
8. Tilslut udtaler resten af gruppen sig om hele seancen.

Eksempel på evalueringsskema

Evaluering

Evalueringen af kurset skal ske i forhold til formål og mål.

For at kursisterne reelt skal forstå, hvordan de har opnået målene kan du ud fra de problemstillinger, de har arbejdet med selv se graden af målopfyldelse.

Psykiatriens historie

Kommentarer.....
.....
.....
.....
.....

Samfundforhold, organisering og perspektivering

Kommentarer.....
.....
.....
.....
.....

Psykiske sygdomme

Kommentarer.....
.....
.....
.....
.....

Forskellige former for behandlingstilbud

Kommentarer.....
.....
.....
.....
.....

Lovgivning vedr. frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien

Kommentarer.....
.....
.....
.....
.....

Psykisk sygepleje - menneskesyn

Kommentarer.....
.....
.....
.....

Normalitet og afvigelse

Kommentarer.....
.....
.....
.....

Den psykiske patients rolle og handlinger

Kommentarer.....
.....
.....
.....

Patient og plejepersonalrelationer

Kommentarer.....
.....
.....
.....

Etiske overvejelser og deres konsekvenser

Kommentarer.....
.....
.....
.....
.....

